DOS KELBL

Mendele Mokher Sefarim

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

שול-ביבליאטעק

№ 1

מענדעלע מוכר ספרים

דאס קעלבל

פארלאג „קולטור-ליגע“, ווארשע

שול-ביבליאטעק

№ 1

מענדעלי מוכר ספרים

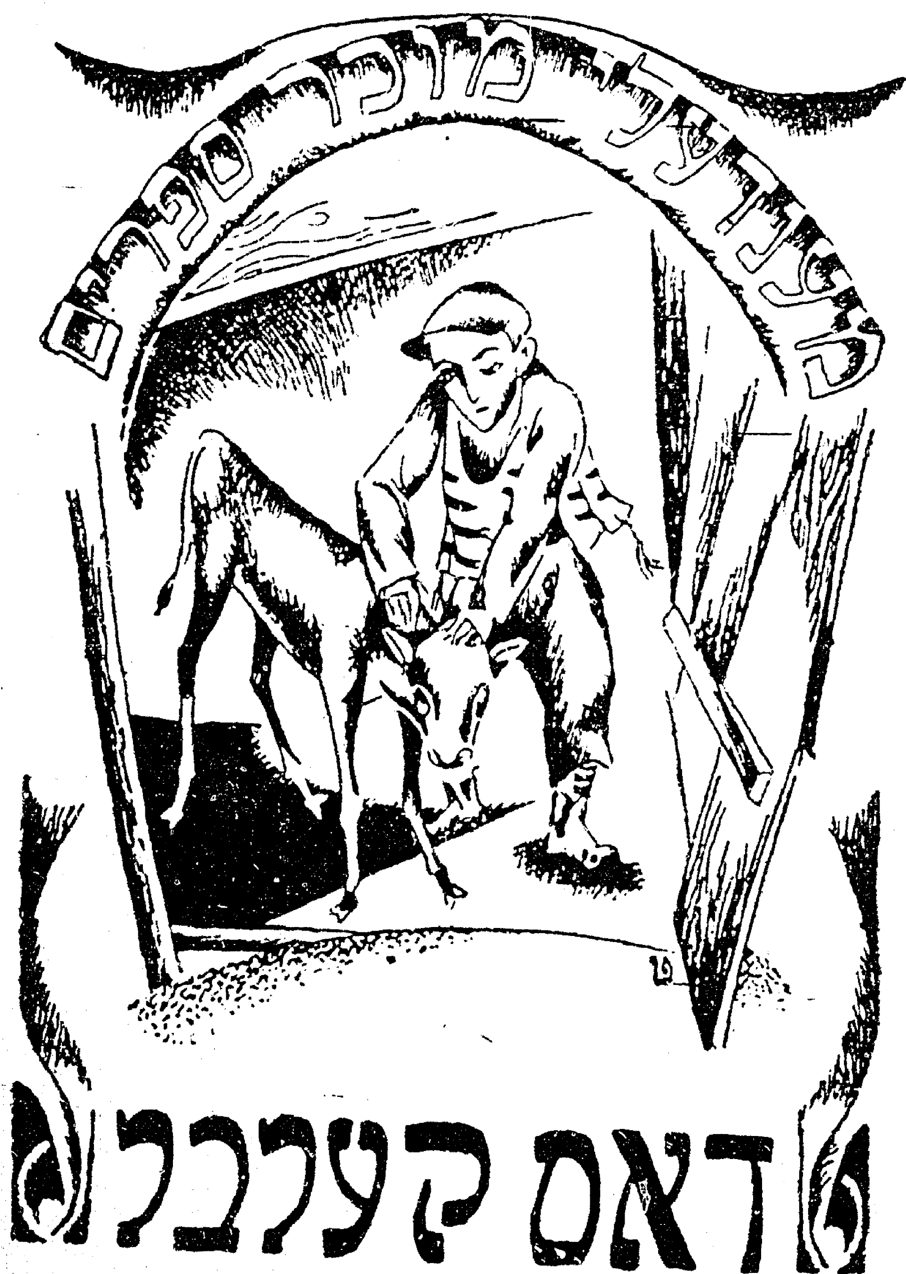
דאס קעלבל

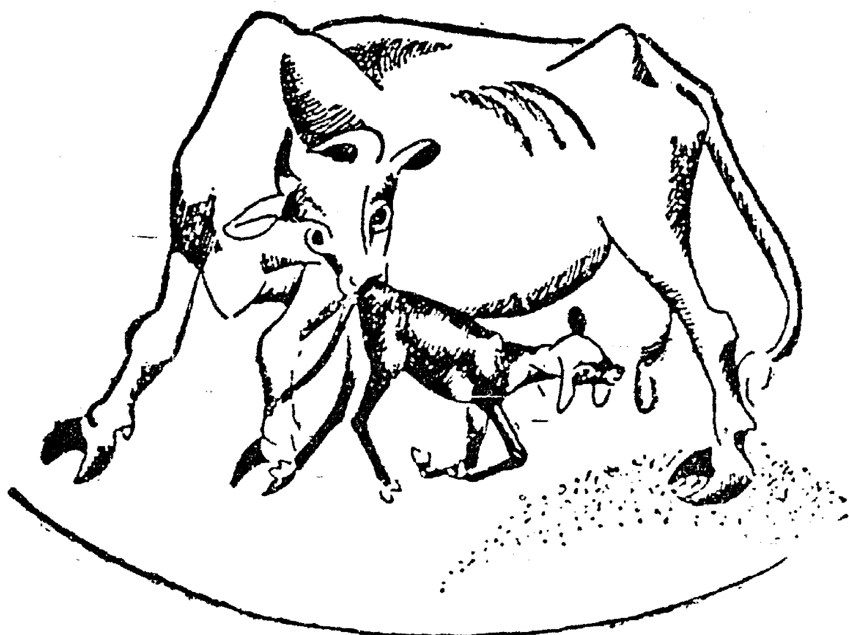
פארלאג „קולטור-ליגע" חאחשע

דאָס קעלבל פֿאַרקירצט פֿון מענדעלי מוכר
ספֿרימס בוך: „ספֿר־הבהמות“. קאַפּיטל: דאָס
תּוספֿות־יום־טוב־קעלבל.
אילוסטרירט: פֿון יוסף טשײקאָח.
דריטע אויסגאַבע

Cielę — Sz. Abramowicza.
Wyd. „Kultur-Liga“. Warszawa, 1926.

Druk. „Di Welt“ Warszawa. Nowolipie 7

דאס קעלבל

א.

ווינטער אַמאָל, גאַנץ פרי, אַז איך בין געלעגן איינ־
געגנורעט אונטער דער קאָלדרע, פאַרשלאָפן, נאָך ניט בדעה
האָבנדיק אויפשטיין, גיין אין חדר, דערפיל איך, ווי מע
וועקט מיך, טאָרעט מיך אין איין געשריי:

— גיכער שטיי אויף, גיכער, גיכער!

איך טו מיך נישט טויט, נישט לעבעדיק אַ כאַפּ אויף
און דערזע פאַר מיר מיין שוועסטער, אַ מיידל פון אַ יאָר
צוועלף. דאָס פּנימל שיינט איר, די אויגעלעך פינקלען
עפּעס מיט אַ גלאַנץ גאָר משונה, דאָס מיילכל האַלב אָפן,

אויף די ליפּעלעך עפּעס אַ פּאַרגליווערט מין שמייכעלע. זי וויל עפּעס זאָגן און קאָן נישט, אַזוי פאַרנעמט איר דער אָטעם, נאָר וואָס זי שטרעקט אויס, וואַרגענדיק זיך, דאָס הענטל, טייטנדיק אויף עפּעס דאָרט אין דער מיט שטוב:

— אָ—אָ!

איך גיב אַ קוק — אוי, גוואַלד, אַ קעלבל!

און אַזוי ווי איך בין באָרוויס, נאַקעט, אין איין העמדל, האַלטנדיק איין האַנט אויפן קאָפּ, קיין צייט נישט האָבנדיק אויסזוכן און אָנטאָן דאָס יאַרמולקעלע, טו איך אַ שפּרונג אַראָפּ פונם געלעגער געשווינט צו אים. די פרייד מיט מיר איז געווען אַזוי גרויס, גלייך ווי די וועלט איז מיינע, גלייך ווי אַלצדינג אין איר פילט מיין שמחה. עפּעס לייכט די זון גאָר אַנדערש, עפּעס איז דער פרימאָרגן מילדער, פריינטליכער ווי תמיד, עפּעס פילט זיך אומעטום אין דער לופט יומטובדיקס, פול און פול מיט קעלבל. אַלצדינג שמייכלט, זאָגט:

גוט יום-טוב, מזל טוב דיר מיטן קעלבל!...

איך זעץ מיך אויף די קניעלעך, אַ ביסל פונדערווייטנס און באַטראַכט מיר דאָס קעלבל. אַ שיינס, אַ רויטס מראה געלכן, אויפן שטערן אַ ווייסער פלעק, ווי אַ זילבערנע קאָקאַרדע, גאָר אַ גאַטס וואונדער!

וואָס ווייטער, ווייטער גיב איך מיך אַרוק אונטער, באַקענענדיק זיך מיט אים נענטער; וואָס ווייטער, ווייטער גיב איך עס אַ גלעט, דאָ אַ טאַפּ, דאָרט מיט אַ פינגער, אַריינקוקנדיק אים בשעת מעשה אין די אויגן, ביז איך ווער דערמיט שוין אַ נאָנטער שמעלקע און לאָז אים אַראָפּ אַ גראָבן „שלום עליכם", אַזוי טאַקע מיט דער גאַנצער האַנט, מיט אַלע פינף פינגער.

דאָס קעלבל האָט, אַפּנים, נאָך נישט געוואוסט דעם טייטש פונם „שלום עליכם", מיט וואָס מען עסט עס, וואָרים עס האט זיך עפּעס געפּילט ווי באַליידיקט, און צו־נויפנעמענדיק זיך מיט אַלע קרעפטן, געפּרובט אויפשטיין. פריער האָט עס אָנגעהויבן הינטן אָרום, פאַמעליכן, פאַ־מעליכן, זיך געשטעלט אויף די הינטערשטע פיסלעך, בליי־בנדיק אָנגעשפּאַרט אויף די קני פון די פעדערשטע, וואָס נאָך פאַרלייגט אונטער זיך. שפּעטער אַביסל האָט זיך עס שוין געשטעלט אויף אַלע פיר־פיס, וואָס האָבן זיך געשאָ־קלט ווי פיסלעך פון אַ צעשאָטענעם טיש. אַזוי איז עס, שאָקלענדיק זיך אומגעלומפּערט, אויסשטעלנדיק אַ פּאָר קעלבערנע אויגן, אַ היפּשע ווײַלע געשטאַנען — און פּלוצים פאַרדרייסט עס דעם ווײַדל און גאַלאָפּ, גאַלאָפּ איבער דער שטוב.

עס ווערט אַ רעש, אַ געפילדער. עס פאַלט אום די מילכיקע באַנק מיטן צעבראָכן פיסל, עס דערשרעקן זיך די הינער, פליען משוגענערווייז איבער טיש און בענק, צעבערכן אַ גלעזל, קערן איבער עפּעס אַ שיסל. די מאַמע ביי דער קימפּעטאָרין, ביי דער בהמה הייסט עס, דאָרט אין הויז, דערהערט דעם טאַראַראַם, דעם האַרמידער, לויפט אין איין אָטעם אַריין אין שטוב שטאַרק אויפגעבראַכט און לאָזט אויס איר צאָרן צו מיין קאָפּ.

אוי, אַ טאָג האָב איך עס געהאַט דעמאָלט, אַ טאָג פון פּעטש און קלעפּ אין דערהיים, אין חדר, געלייזט געבונג!

אָוועקגעגאַנגען פון דערהיים אין חדר בין איך מיט אַ קאָפּ פול מיט קעלבל. ווען איך האָב באַגעגנט אויפן וועג, האָב איך אָנגעזאָגט די בשורה: אונזער קו האָט געהאַט אַ קעלבל! פּאַר איטליכן פון מיינע באַקאַנטע ייִנגלעך

האָב איך אָפּגעלויבט אין טאָג אריין דאָס קעלבל, אונטער־
שמייכלענדיק דערבײַ פּאַר גרויס הנאה, ווי אַ בעל־שמחה.
געמיינט דערמיט — הע־הע! לאָזן זיי מיר מקנא זײַן! ווען

מיר האָט געטויגט, האָב איך צוגעזאָגט ווײַזן אים דאָס
קעלבל, אינאײנעם מיט מיר זיך דערמיט אַ ביסל אָנשפּילן.
בײַ אײנעם אַפילו האָב איך גענומען פּאָראויס אַ פּאָר יונישע
מעשענע קנעפּ מיט אָדלערס און אַ יעריכן־בײַטעלע, שווערנ־
דיק־אים „ווי איך בין אַ ייד״!, אַז דער כּיבוד פּאָרן רייטנ־
דיק צום ערשטן אויפן קעלבל געהער אים.

עס פֿאַרשטייט זיך, אַז פֿאַר גרויס שמחה און אַזוי פֿיל געשעפֿטן האָב איך פֿאַרשפּעטיקט קומען אין חדר און געכאַפּט אַ מיאוסן פּסק.

נאָר פּעטש זיינען פּעטש, און קעלבל איז קעלבל, די גמרא ליגט פֿאַר מיר אָפֿן, און עס קוקט ארויס פֿון

דאָרט, עס דרייט זיך מיר פֿאַר די אויגן — קעלבל. עס קריכט, קריכט מיר אין. קאָפּ אַ מאָרדעטשקע, אַ שיינס, אַ

געטאָקטס, אויערלעך קליינינטשקע, אויפגעשטעלטע, אַ קע־
פּעלע, אַ העלזועלע. דער רבי קנעלט, מריקעט נ״ט אַ גמרא־
ניגון, און מיר אין די אויערן מעקעט די קו נאָכן קעלבל. דער
רבי טוט זיך אַ הויב פונם בענקל — דאָס קעלבל אַ הויב
אויף די פיסלעך; דער רבי שטרעקט אויס די האַנט — דעם
קעלבל פאַררייסט זיך דאָס עקל: האָץ־האָץ־האָץ — און עס
פליט אַ פאַטש! דער רבי איז בייז, פרעגט ווי איך האַלט.
איך האַלט מיך ביי דער באַק.

קומענדיק אַהיים, איז די ערשטע זאַך מיינע געווען —
קעלבל. שטיל, אויף די שפּיץ פינגער האָב איך בשתיקה מיך
צוגעגנבעט צום קעלבל. די מאַמע האָט עס פאַרשטופּט אין
אַ ווינקעלע פאַר אַ גוט אויג, מען זאָל עס קיין עין־הרע
נישט געבן. אָנגעהויבן האָט זיך ביי מיר, ווי דער שטייגער
איז, פריער אַ קוק, אַן עסן פאַר ליבשאַפט מיט די אויגן.
אין אַ ווײַלע אַרום שוין אַ גלעט, אַ טאַפּ, דערנאָך אַ האַלזן,
אַן אַרומנעמען, גאָר נפש אחת. און לסוף שוין גראָבליך,
מחילה, אַ קוועטש, און מיין קעלבל טוט אַ שפּרונג אַהין־
אַהער איבער דער שטוב, ווערט עס אַן איבערקערעניש,
סדום־ועמורה, און עס רעגנט אויף מיר פעך און שוועבל,
פייערדיקע פעטש הייסט עס, גאָר אַ שרעק!

די ליבע צום קעלבל איז ביי מיר געוואַקסן מיט יעדן
טאָג און צוגלייך מיט איר די יסורים, האַרצווייטאָק מיינער,
וואָס זי האָט מיר אָנגעמאַכט. מיין קינדעריש הערצל איז
פאַרלאָפן מיט בלוט, האָט נישט געקאָנט רוהיק אָן פאַרדראָס
האָרכן דעם שמועס איבער דעם קעלבל, ווי מע וויל עס,
נעבעך, קוילען, ווי מע דינגט זיך מיט דעם קצב. עס שטייט
זיך, קוקט, קוקט אַזוי גוט, היימיש, לעקט דער מאַמעס
האַנט אַזוי ליבליך־פריינטליך, און דאָ שאַצט מען אָפּ דעם

ווערט פון זיין לעקער, פון זיין צינגל! ס'איז עפעס טאַקע א גוואַלט, אַ רציחה!

עס האָט מיר ווי געטאָן דאָס האַרץ אויפן קעלבל: גוואַלט, אַ רחמנות! עס האָט מיך פאַרדראָסן, געברענט, געבראָטן: גוואַלט, וואָס וויל מען האָבן, געבעך, פון זיין לעבן!

איך בין אַרומגעגאַנגען צעקאָכט, ווינד-און-ווי איז מיר געווען פוןביידע זייטן: האָב מיך געשעמט קוקן דעם קעלבל און דער מאַמע, להבדיל, אין די אויגן...

ווער ווייסט צו וואָס דאָס וואָלט געפירט, ווען עס זאָל זיך נישט געווען אונטעררוקן פלוצים אַזוינס, אויף וואָס מע האָט זיך כלל נישט געריכט.

ב.

ס'איז אַ ווינטער-נאַכט. אַ פראָסט מיט אַ ווינט. אַ פראָסט אַ ברענענדיקער, אַ ווינט אַ שטורעמדיקער. עס בלאָזט, פייפט, ריפּ-סקריפּ, ווי אויף אַ חתונה פון טויזנטער רוחות; עס שפרינגען, טאַנצן זיילן שניי, דרייענדיק זיך משוגענערווייז איבער די גאַסן. עס קנאַקן, טראַסקען דעכער, עס הײלט, ווייעט אין די קוימענס און עס זשומען, צימבלען שויבן אין די פענסטער.

אויף דער גאַס קיין לעבעדיק באַשעפעניש, נישט איין ידישע בהמה, אַלע ווי אויסגעראַמט. און וועלכע זיינען פאַרבליבן דאָ, ליגן באַגראָבן, אַז אָך-און-ווי צו זיי, טיף איבער די אויערן אין שניי.

אונזער בהמה, עפּעס נאָך, משטיינס געזאָגט, אַ שטיקל קימפּעטאָרין, האָט אונטערגענעכטיקט אין דעם פינסטערן הויז, אין נעץ און שמוץ, וואו עס בלאָזט פון אויבן, פון אונטן, פון אַלע זייטן, וואו ס'איז אומצוקומען פאַר קעלט.

און וואָס טוט אַ בהמה? אַ בהמה מעלה־גרהט, חזרט, קייט איבער אַלץ פריערדיקע, שויז האַלב פאַרדייעטע, פוילע נמאס־ומיאוס געוואָרענע זאכן, אַז נייע שפּייז פאַר זיך האָט זי דאָך מכּות — און ביים איבערקייען קייכט זי, לאָזט זי שטילע זיפצן. די זיפצן צעגייען זיך ווייט אַרום און לאָזן זיך פילן אויך אין ־שטוב.

אויף מאָרגן גאַנץ פרי האָט מיך אויפגעוועקט פונם שלאָף אַ ביטער געשריי, אַ יאָמער, אַ קלאָג, ווי מע באַוויינט אַ טויטן.

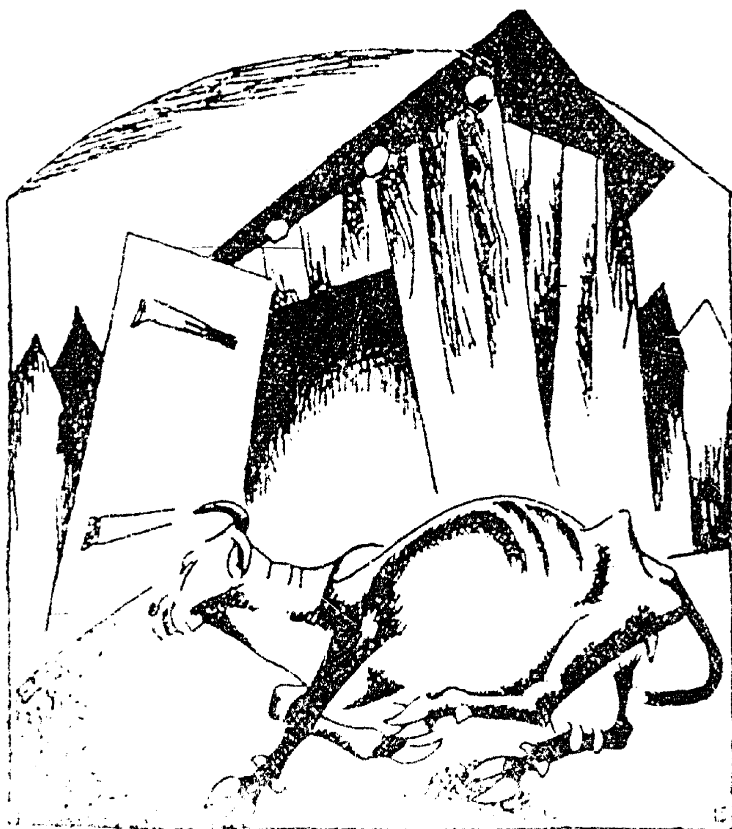
דאָס וויינט, שרייט די מאַמע.

וואָס איז?

געפגרט די בהמה!

דאָס הויז־געזינט איז פאַראומערט, אין שטוב הערשט אַ טרויער, אפילו דער האָן שטייט אַראָפגעלאָזט דעם קאָפּ, נישט אַרויסגעפירט די הינער זיינע פון אונטער דעם אויוון, האָפערדיק, ווי תמיד. איינע פון די הינער מיט אַן איי פאַדעט, קוואָקעט, זוכט אַן אָרט. וויל זיך לייגן, און נישטאָ ווער זאָל איבערזעצן זי מיט דער זיפ ווי געוויינלעך. נאָך איינע פליט אַרויס פון אונטער דער בעט, הענדום־פענדום אויף אַ בענקל מיט אַ פאַרריסן קעפּעלע, זעהר שטאָלץ אין איין קול: מזל־טוב מיר מיט אַן איי, זיך שוין געלייגט אין אַ גוטער שעה! און דער שיינער מאַן, דער האָן, זאָל זיך עס אויף מיר כאָטש אַרומקוקן, צוגיין ווי דער שטייגער איז. קיינעם איז נישט אין קאָפּ. אַלע שטייען פאַראומערט, ווייבער, שכנות אויך אין דערמיט. די מאַמע איז מספּיד פאַר זיי די בהמה, דערציילט אירע שבחים, איר קעז און פּוטער, נאָך מעלות אַזעלכע, אַל׳דאָס גוטס, פון וועלכע איך האָב פריער גאָר נישט געוואוסט.

— „הערט אַ מעשה — זאָגט זי מיט אַוויינענדיקן ניגון
— היינט גאַנץ פרי אָט די טיר אָט־אָ, פון דער שטוב אין
דעם הויז, עפן איך. גיי איך ווי אַ בעל־הביתטע מעלקן פרי
אַריין. דאָס מעלקשעפל אין דער האַנט, שטרוי צום פרעסן
האָט דער באַקאַנטער גוי נאָך נישט געבראַכט — פאַרגעסן.
אַ פראָסט — אַ שרעק. צייט מעלקן. רוף איך: מאַין־מאַין־מאַין!
זי רופט זיך נישט אָפּ. גיי איך שוין צו נאָנט, איך גיב אַ

קוק — אוי, אַ דונער האָט מיך נישט דערשלאָגן, זי איז טויט!
גאָר פּלוצים, ערשט נאָכן קעלבן זיך, פגרט עס אַ בהמה!"...

און אין דערמיט הספד, פליט אַריין פונם אַלקערל דאָס קעלבל, האָץ־האָץ מיט אַ פאַרריסן ווײדל, אַ פאַרוואָרפן קעפל, „מע־מע" אין איין קול, דאָס האַרץ רײסט ביי איטליכן אין שטוב, קוקנדיק אויף דער יתומה, נעבעך. אַלע פאַרשטייען דעם טײטש פון „מע", וואָס דאָס „מע" באַטײט. דאָס מעקעט עס, נעבעך, נאָך דער ברוסט, עס וויל עסן. דאָס מעקעט עס, בעט זיך צו דער מאַמען, זי זאָל עס אויסצוואָגן, אָפּלעקן מיט דער צונג. ווײבער, שכנות, ווישן די נעז, די אויגן, מאַכן פּיסקעלעך, און די ליפּעלעך זײַעו'ע רירן זיך, גרייט צום רעדן. איינע פון זיי, אַ וואוילקענענדיקע, וואָס שיט אין די רייד ווערטער פון די הייליקע חכמים, פאַרכאַפּט זיך פריער און צעלאָזט זיך אין אַ ברייטן שמועס:

— דער, וואָס לעבט אייביק, וואָס איך בין ניט ווערט זיין נאָמען צו דערמאָנען, — הויבט זי אָן אויף תחינה־לשון, צונויפשנירנדיק די ליפּעלעך און קנייטשנדיק אַ פרום פּנימל — דער אַלמעכטיקער, ער איז גערעכט און זיין משפט איז גערעכט! לאָז זי, די בהמה, זיין אַ קרבן־עולה, מכפר זיין, רייניקן, אייך און כל ישראל פון אַלע אומריינקייט און פון אַלע אומווירדיקייט. מיין עצה־טובה וואָלט געווען — דאָס דאָס קעלבל, די פרובט פון איר מוטער־לייב, זאָל בלייבן לעבן. זאָל עס ביי אייך זיך האָדעווען, און דער, וואָס שפּייזט פונם קליין ווערימל ביז דעם ווילדן וויזלטיר, וועט העלפן עס צו שפּייזן אַמאָל מיט שאָלעכץ פון קאַרטאָפל, אַ מאָל מיט אַ ביסל קלייען, דאָס אַ ביסל, יענץ אַ ביסל. וואָס קאָן עס זיך אָנזען אין בעל־הבתישקייט אַ קעלבל? איר פאַרשטייט, פון אַ קעלבל וואַקסט אויס אַ בהמה, און אַ בהמה איז גוט, תמיד אָנגעלייגט, ווער שמועסט ביי היינטיקע צייטן און בפרט נאָך ביי יידן. אָך־אָך־אָך!

אַלע ווייבער באַשטייען צו. די מאַמע לאָזט זיך איינ־
רעדן.

דאָס קעלבל בלייבט לעבן — און מיר פאַלט אַראָפּ אַ
שטיין פונם האַרצן.
די מעשה מיט דער בהמה, איר אומגעוויינלעכער טויט
האָט אָנגעמאַכט אַ רעש אין שטעטל. לייט זיינען געקומען
אויף חידושים אָנקוקן דאָס קעלבל.

ג.

שטאַרק געבענקט די ערשטע צייט האָט דאָס קעלבל, נעבעך, נאָך דער ברוסט. מ'האָט עס געשטילט אַמאָל מיט אַ לעמעשקע פון קאָרענע קלייען, אַמאָל מיט ברויט אַ שטיקל, — מיט אַ הויפן היי. ציינדלעך האָט עס געהאַט אַכט פּעדער־שטע, שיינע, ווייסע, נאָך ביים געבוירן ווערן. איך האָב זיי אַליין געציילט. עס האָט געגעסן און דאָך צווייילן אונטער־געמריקעט. עס האָט אַלץ געסמאָרעט מיט דער נאָז, געזוכט, געשמעקט, און וואָס נאָר אים איז צום מויל געקומען, אַ האַנטוך, אַ טישטוך, אַ זאָק, האָט עס געקייט. אַ היטל, אַ יאַרמולקע — אויך סחורה. איינמאָל האָט עס שיער זיך ניט דערוואָרגן מיט אַ טשאָלנט־שמאַטע. אַ נס, וואָס מ'האָט זיך באַצייטנס אַרומגעקוקט, גראָד באַדאַרפט גיכער פאַררוקן דעם טשאָלנט. און אויב מ'איז פון אים דאָס אַלצדינק אויסגעשטאַנען, ניט זיינער פּטור צו ווערן, איז דאָס נאָר געווען אינם זכות פון דער מאַמען זיינער, זאָל זיך דאָרט מיען.

איך איינער האָב עס אמת טאַקע ליב געהאַט טיף פונם האַרצן, עס שטאַרק באַדויערט; אַ רחמנות, ס'איז, נעבעך, עלנד, אַ יתום!... האָט מען עס אַ מאָל באַליידיקט מיט אַ קלאַפּ, מיט אַ זעץ, פלעג איך מיך אַרויסשטעלן, זיך אָננעמען קעלבלס קריוודע און געכאַפּט דערפאַר דאָס מייניקע. אָט דאָס האָט מיך נאָך מער צוגעצויגן צום קעלבל, דערפאַר וואָס מע איז אַנטקעגן אונז ביידע געווען גראָב אומגערעכט, וואָס מיר ביידע האָבן געליטן פון אַנדערע, שטאַרקערע פון אונז, גאָר אומזיסט.

און אפנים, ביים קעלבל בין איך אויך טאַקע געווען

אַ שטיקל חשוב. ווארים עס פּלעגט זיך לאָזן גלעטן פון מיר ביים קעפּל, אָננעמען ביי די אויערלעך, קוקנדיק דערביי צו מיר מיט אַ פּאָר אומעטיקע אויגן, לעקנדיק מיך פריינטליך, גלייך ווי עס וואָלט זיך פאַר מיר עפּעס געקלאָגט, געוואָלט עפּעס אַזוינס זאָגן. איך, ווידער, האָב עס, דאַכט זיך, פאַרשטאַנען, געפילט, וואָס אים אויף דער לונג, וואָס לעקט עס מיך מיט דער צונג.

עס האָט מיך געצויגן צום קעלבל און מיר זיינען געווארן געטרייע חברים.

ד.

ס'איז נאָך פּסח. אויס בין-הזמנים. יינגלעך גייען אין חדר, קעלבלעך, בהמות אין דער טשערעדע. דער רבי מיט דעם קאַנטשיק, דער פּאַסטוך מיט דער בייטש. מלמדים נעמען זיך קנעלן. איטליכער מיט זיין חדר, און דער פּאַסטוך מיט זיינע בהמות. באַהעלפער שלעפּן, טראָגן, ווי דער סדר העולם איז, פּיצלעך קינדער, שלאָפינקע אויף די פּלייצעס אין הדר אריין, און דאָס קעלבל אונזערס, אַ געזונטס, נישט קליין צו לייפן מיט די פיסלעך אַליין, בלייבט גאָר איבער אין דערהיים! עס גייט אַרום בטל. פאַרוואָס? — ס'איז נאָך צו יונג צו טרייבן עס אין טשערעדע, זאָגט דער פּאַסטוך, עס וועט ניט פאַרזאַמען די תורה זיינע: מעלה-גרהן, מאַכן מיט דער מויל, נישקשה, שפּעטער אַ ביסל אויך. לעת-עתה, זאָגט ער, זאָל זיך עס מגדל זייז אונטער אַ היימישער השגחה ביז דער רעכטער צייט.

אין ברירה, דאָס קעלבל בלייבט, נעבעך, און גייט איבער אויף אַ סך הענט. קיין האָניק דערפון האָט עס ניט

געלעקט. די מאַמע ווייזט אים אַ היי איז סדור; דער־פאַר־שטאָפּט אים דאָס מויל מיט שיהי־כּיהי: יענער לערנט דאָס דרך־ארץ — און פון די פולע טובות איז עס, נעבעך, שטענדיק הונגעריק, שטאַרק פונם לייב אַראָפּ.

אויף זיין גליק האָט זיך ביי מיין מלמד אויסגעלאָזט די תּורה פאַר מיר. איך הויב אָן דערוויל צו לערנען, הייסט עס, אין בית המדרש אַליין פאַר זיך. מע פאַרלאָזט זיך, הייסט עס, אויף מיין יושר, און די השגחה אויפן קעלבל גייט מיט דער צייט איבער אינגאַנצן צו מיר אין די הענט. איך ווער עס דער מדריך זיינס אין אַ גוטער שעה!

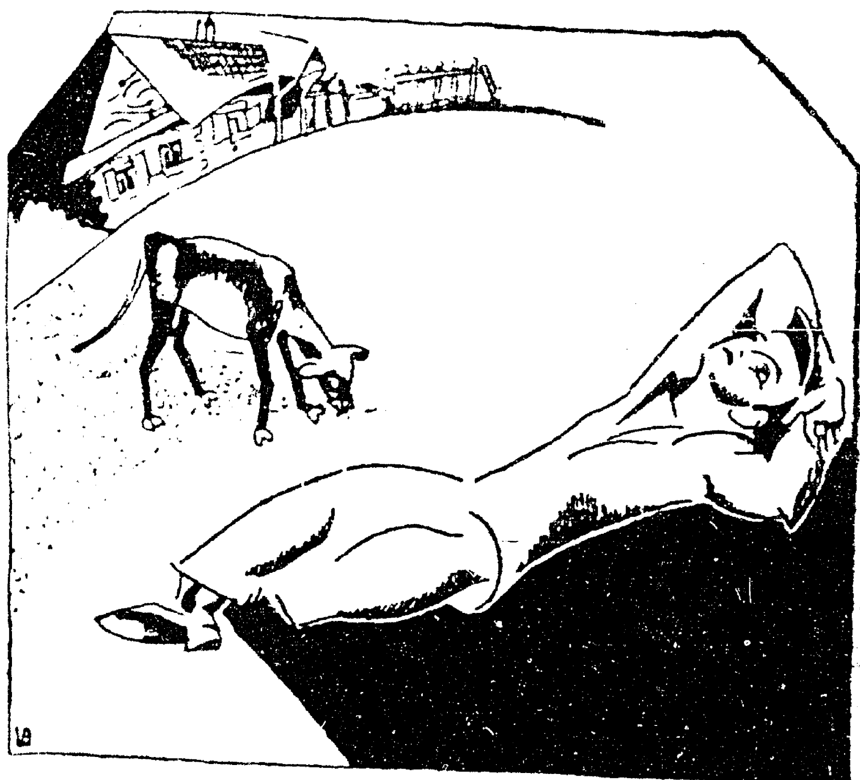
עס עפנט זיך פאַר אונז ביידע אַ נייע וועלט — אַ וועלט אַ ליכטיקע, אַ שיינע, אַ פרייע, וואָס ניט איך, נישט דאָס קעלבל, האָבן זי ביז אַהער, ליגנדיק פאַרשפאַרט איז חדר, אין שטאַלכן, קיינמאָל נישט אָנגעקוקט.

— לכה דודי! — זאָג איך, אָננעמענדיק דאָס קעלבל ביים שטריקל, וואָס אים אַרום דעם האַלז — קום, מיין פריינט, נצא השדה, אַהין אויפן גרינעם גראָז.

אײַ־אַי, איז עס דאָרט גוט, מחיה! עס לעבט, עס רירט זיך אַרום און אַרום. גאָטס באַשעפענישן, וואָס ביז אַהער גאָר ווילד־פרעמדע פאַר מיר, פויגעלעך אַלערליי, מיני זשוקלעך אַזוינע, היישעריקן, גרילן אַזוינע און אַזוינע, פליען, שפּרינגען הויך אין דער לופט, אי אונטן צווישן דעם גראָז לעבעדיק־פריילעך, מיט אַ געזונגעריי, אַ זשוזשעריי, אַ צימבלעריי. עס הערט זיך אַ קאָנצערט, עס פילן זיך ריחות פון בשמים, עס שימערט אין די אויגן פון בלומעז כּל־המיני קאָלירן.

עס אָטעמט זיך עפּעס אַזוי גרינג, אַזוי פריי. עפּעס טוט

עס מיך אינעווייניק אַ ברי — האָפּ־האָפּ־האָפּ! טו איך אַ־
שפּרונג, קוליע מיך פּאַר גרויס פאַרגעניגן עטליכע מאָל
איבער און ציִ מיך אויס אויף פריש־ווייכן מאָך מיט דעם
בויך אַרויף. די ליכטיקע זון קוקט מיר גלייך אין
פּנים אַרייַן, שײַנט, שמייכלט, ווי גערעדט: אַ־יאָ יינגעלע, גוט!

עפּעס גאָר ניט ווילנדיק, ווי פון זיך אַליין, עפּנט מיר
זיך דאָס מויל, און אַ יקום־פורקן־ניגון לאָזט זיך הערן אויף
אַ ווייינענדיק־קוויטשיקן ביי־קולכל. דאָס קעלבל קוקט זיך
צו מיר אום און מאַכט: „מע!” עס האָט אַזוי ווי געהייסן:
שאַ, וואָס איז!

דאָס קעלבל פאַרטיפט זיך אין דעם עסן געשמאַק, מיט כונה. איך קוק, קוק פאַרטראַכט, און עס קומט מיר פאָר יעקב אבינו, ווי ער פיטערט די שאָף ביי לבן ארמי, עס דאַכט זיך מיר אויך דאָס גוטע באַגעגעניש זיינס מיט רחלען ביים ברונים דאָרט, ווי זיי קושן, האַלזן זיך פאַר גרויס ליבשאַפט.

אָנגעהויבן לכתחילה האָבן מיר די פיטערונג מיט דעם גרינעם באַרג, נישט ווייט פונם שטעטל, דערנאָך האָבן מיר זיך פאַרקליבן העט-ווייט, אויסזוכנדיק אַ וואונדער-שיין אָרט, גאָר אַ געמעל.

זאָל זיך אייך דאַכטן אַ וואַלד. ביימער-סאָסנעס געוויק-סיקע ציען זיך, ווי אַ סטרונקע גלייך, הויך אין הימל אריין, אונטן גלאַט-נאַקעט, און אויף די קעפ גרינע היטלען-קאַפּעלושן אַ ים, צווישן וועלכע עס ברעכן זיך דורך-שטראַלן ליכטיקע פון דער זון, און באַלייגן דאָס ריינע סאַמעטענע גראָז זיי ביי די פיס מיט העלע פאַסן גינגאָלדענע. פאַר דעם וואַלד שטייען קליינע, געדיכטע וועלדעלעך, פון נידעריקע, יונג-פרישע, זאַפטיקע בוימעלעך כל-המינים, צעוואָרפן דא, דאָרט, אויף אַ היפשן, פרייען מיט גרעזעלעך און שמעקנ-דיקע קרייטעכצער באַוואָקסענעם פלאַץ. פאָרנט-צו ציען זיך פון אים, פונם פלאַץ אַוועק, פעלדער-תבואה העט-לאַנג, נישט צו פאַרנעמען מיטן אויג, און אים ביי דער זייט לאָזט זיך די גאַנצע געגנט אַלץ נידעריקער-נידעריקער אַראָפּ. אין אַ טאָל, וואו עס שפרודלט, ריזלט אַ ריין קלאָר וואַסער לעבעדיק-שפּילנדיק, ווי אַ קינד, דאָס באַהאַלטנדיק זיך ערגעץ צווישן געדיכט פאַרצווייגטע ווערבעס דאָרט, דאָס אַ ווייז געבנדיק זיך ווידער, לויפנדיק-שפּרינגענדיק באַרג-אַראָפּ פון שטיינדלעך אויף שטיינדלעך, האַלטנדיק אין איין מאַכן: בול-בול-בול!

חוץ מיר און דעם קעלבל — נישטאָ דאָרט קיינער. נאָר וואָס אַ מאָל טראָגט דער גוטער יאָר אָן עפּעס אַ פויגל, שטעלט עס זיך אויף אַ צווייגל, וואַרפט אויף מיר בגנבה אַן אייגל, וואונדערנדיק זיך, ווער זאָל עס זיין דער מין נפש, טוט באַלד טאַקע אַ בוק מיטן קעפּל, אַ טרייסל מיטן וויידעלע, אַ מאַך מיט די פליגעלעך און — זיי געזונט! אוועק, אוועק...

אָדער אויף יענער זייט טאָל אַקעגן לאָזט זיך אַמאָל אַראָפּ אַ בושעל, טוט זיך אַ שטעל אויף די לאַנגע, רויטע פיס, אויסשטרעקנדיק אין דער הויך דעם לאַנגן זילבער-ווייסן האַלז מיט דעם רויטן פּיסק, שטייט אַזוי אַ ווײַלע, קיין ריר זיך נישט צו טאָן. פּלוצים קליפּ-קלאַפּ, קלאַפּ-קליפּ מיט דעם שנאָבל און — מאַרש, מאַרש איבער דעם זומפּ.

צייטנווייז פאַרטראָגט זיך אַ ווידערקול ערגעץ אינעם וואַלד, אַ געקלאַפּערײַ פון פורלעך אויפן וועג דאָרט.

איך ליג מיך צעלייגט, שמאָכנדיק פאַר גרויס פאַרגעניגן, קוק אויפן קעלבל און טראַכט:

— אַז וואויל איז אונז ביידן! ביידע האָבן מיר איינער דעם אַנדערן צו פאַרדאַנקען דערמיט, וואָס מיר זיינען דאָ, ווען נישט איך, וואָלסטו אַצינד געהינעט אין שטאַלכן, און ווען נישט דו, וואָלט איך אַצינד געהינעט אין בית-מדרש.

אָט אַזוי פלעג איך פאַרברענגען אַ שטיק טאָג, שעפּנדיק נחת פון גאָטס וועלטל און פונעם קעלבל, וואָס האָט זיך שטאַרק צוגעלאָזט צו מיר, געוואָרן מיט מיר, ווי מע זאָגט, פּוני-בראַטצי. מע האָט געמעגט אָנקוקן אויף חידושים מיט וואָס פאַר אַ שמחה עס האָט זיך געשפּילט מיט מיר, מיט וואָס פאַר אַ קעלבערנע התלהבות עס האָט זיך געלאָזט

לויפן, אונטערהויבנדיק דעם הינטן, אַזוי זיך פּלוצים, עפּעס גאָר פון דער העלער הויט. טאַקע נאָר עפּעס, ווי אַ קינד צו דער מאַמע, פלעגט עס אַמאָל אויסשטרעקן דעם האַלז, אָנבויגנדיק צו־מיר דעם קאָפּ, ווי געזאָגט: נאַ, קראַץ מיך!

אין פאַרלויף פונם זומער זיינען מיר ביידע ווי איבער־געביטן געוואָרן. דאָס קעלבל האָט אויף זיך גענומען לייב! ס׳איז אים אויסגעקראָכן די האָר און באַקומען אַ נייע גלאַנצנדיקע הויט. איך בין אויך געקומען צו די קרעפטן, באַקומען גאָר עפּעס אַ נייע הויט און זעהר אַ שטאַרקן אַפּעטיט. דאָס לערנען האָט ביי מיר דענסטמאָל אַזאַ טעם געהאַט, ווי ביים זאַט קעלבל, קומענדיק פונם פעלד, האָט אַ טעם געהאַט שטרוי, קאַרטאָפל־שאָלעכץ.

ה.

— מילא, וועגן דעם קעלבל איז שוין נישטאָ וואָס צו ריידן. מען האָלט שוין דערמיט אויף אַ שטייגער — עס וועט אם ירצה השם, אַבי געזונט, זיין אַ בהמה. די שאלה אָבער איז אַצינד: בחור! וואו האַלט מען מיט דיר. וואָס פאַר אַ גוטס, בחורל, קאָן אַרויסקומען פון דיינע פעלדער, דיינע וועלדער?

אַזוי האָבן זיך געווענדעט צו מיר מיט אַ מוסר מיינע היימישע, מיך געפרעגט און געענטפערט פאַר מיר, זיי טאַקע אַליין:

— איין מיטל פאַר דיר, עס זאָל אויס דיר ווערן אַ לייט, איז נאָר די ישיבה, קיין אַנדער תכלית איז גאָר נישט געמאָלט.

עס האָט מיר האַרציק באַנג געטאָן שיידן זיך מיט דעם קעלבל, מיט גאָטס וועלטעלע, דאָס ריינע, וואָס האָט מיר

אריינגעגעבן אַ נייע נשמה; נאָר וועמ ווייל עס נישט ווערן אַ לייט, קומען צו אַ תכלית? אַך, רבונו של עולם, האָב איך ביי מיר געטראַכט, עס זאָל מעגליך זיין אריבער־צופּעקלען אַהינצו, אין דער ישיבה, אַט דאָס אַלצדינג, דאָס קעלבל אַהין אויך טאַקע!

און וואַלגערנדיק זיך אין דער ישיבה, אַמאָל אויף אַ האַרטער באַנק, אַמאָל אויף דער ערד, אַ קולאַק צוקאָפּנס, פלעגן זיך מיר עפענען אין די געדאַנקען וואונדער־שיינע פּאַנאָראַמעס.ביימער, תבואות, בלומען, בערגלעך, טאָלן, אַ גילדענע זון און אַ ריינער בלויער הימל. אין קאָפּ שפּילט מיר אַ טשיזשיק, אין די אויערן זשוזשעט מיר אַ זשוקל, אין נאָז פאַרגייען מיר ריחות — דאַכט זיך בשמים... צוקאָפּנס, דאַכט זיך מיר, פון מאָך אַ קישעלע, און עס קריכן אויף מיר, דאַכט זיך, משה רבינוס פערדעלעך. עס ציט מיך, ציט ביי דער נשמה אַלץ אַהין, אַהין...

— „מאַמע־לעב! — שרייב איך אין איין שיינעם זומער־טאָג אַ היים — איך באַגער, נישקשה, לערנען, האַלט שריך, ברוך השם, אויף אַ שטייגער... נאָר וואָס דען? שטאַרק אַ היים בענק איך, נאָך דיר, מאַמע, נאָך איטליכן (נאָכן קעלבל האָב איך מיך געשעמט זאָגן). אוי, לאָז מיך אויף אַ פּאָר טעג קומען אַהיים! עס וועט קיין הוצאות נישט קאָסטן. איך וועל גיין צופוס. נישקשה, וואָס איז? אַלע בחורים ביי אונז גייען צופוס. און נאָך וואָס פאַר אַ מין גיין — באָרוויס. מיט דעם שטעקן אין דער האַנט און דעם פּעקל אויף די פּלייצעס. אקעגן אַ ח״י גראָשן פאַרמאָג איך טאַקע במזומנים, גאָך פון פורים, פאַר לייענען די מגילה דער קעכן דאָרט, וואו איך עס שבת, און פאַר אָפּטראָגן פונם בעל־הבית משלוח־מנות צו זיין מחותן. לאָז מיך, מאַ־

מעניו, אוי, איך בעט דיך!"

און נישט וואַרטנדיק אויף תשובה, לאָז איך מיך שפּעטער מיט עטליכע טעג, אַזוי ווי איך שטיי און גיי, אין וועג אריין, עס פאַרשטייט זיך, צופוס.

איבע ס׳איז נאָר געמאָלט אויף דער וועלט גליק, און געווען דענסטמאָל אַ גליקליכער מענטש אויף איר, איז דער איינער געווען איך. עס פאָרן דאָך סוחרים אין בוידן, פּריצים אין קאַרעטעס, אָבער וואָס פאַר אַ טעם האָט דאָס פאָרן זייערס אַנטקעגן דעם צופוס-גיין פון אַ ישיבה-בחור, ווי איך, וואָס רייסט זיך אַרויס פון שימל, אַ דערשטיקעניש אויף דער פרישער לופט, אויף דער פרייער ליכטיקער וועלט, וואָס ווערט עפּעס ווי פון טויט לעבעדיק?

אַרויסגעגאַנגען בין איך גאַנץ פרי, געגאַנגען מיט זייטנוועגעלעך צווישן ווייץ און קאָרן דעם גאַנצן טאָג, אונטערשפּרינגענדיק פאַר פרייד, אויך אונטערזינגענדיק זיך אַמאָל, און געקומען אַ היים בין איך מנחה-צייט, ווען בהמות קומען צוריק פונם פעלד.

מיין קעלבל זע איך איז, העהעהע, אָן עין הרע, אַ קאַלב.

איך גיב מיך אַ שטעל גלייך אים אַנטקעגן פּנים.

— שלום עליכם, קעלבל, — מאַך איך און וויל עס אַ גלעט טאָן.

עס בויגט אָן דעם קאָפּ, נישט אָנצוקוקן מיך, אויסשטעלנדיק מיר אַ פּאָר קליינע שפּיציקע הערנער, ווי גערעדט: אָן הענט! וואָס פאַר אַ מחותן מיט מיך, מיך צו גלעטן, ביסטו פעטער.

עס פאַרדריסט מיך טאַקע אַ ביסל, נאָר נישקשה, טראַכט איך מיר, מע באַדאַרף זיך פּרובן נאָך-אַמאָל.

— מאין־מאַין־מאַין! — זאָג איך, האַלטנדיק דעם קעל־בל פאַר דער נאָז, אַ ביסל פון דערווייטנס, אַ הויפן גראָז — נאַ, הייסט עס, אַ מתנה פון מיר!

עס שמעקט, סמאָרעט מיט דער נאָז, אָנקוקנדיק מיך פאַרוואונדערט, גלייך ווי געזאגט: עפּעס קענטליך! דאכט זיך דער און פאַרט נישט דער.

— אַ, גישט דערקענט? אַי־אַי! — שמייכל איך אַ ביסל מיט תרעומות, מיט גאַל, הייסט עס.

און קוקנדיק אַ ווײַלע אַזוי אויפן קעלבל, ווי שיין, געזונט, באַלייבט, ווי לעבעדיק, פריש עס זעט אויס; פאַרגלייכנדיק אים אַקעגן דאָס דאַרע, קוואַרע לייב מיינס, דאָס בלייך־אויסגעווייקט פּנימל מיט דער גאַנצער ישיבה־בחורשער געשטאַלט מיינער, כאַפּט זיך מיר נישט ווילנדיק אַרויס אַ זיפץ טיף פונם האַרצן.

דאָס קעלבל, דערקענענדיק מיך, אַפּנים, אין דעם קול, ווערט מיט מיר היימישער, שטרעקט פריינטליך אויס צו מיר דעם האַלז צום קראַצן, ווי דער שטייגער זיינער איז געווען פריער. עס שטייט אַזוי עפּעס ווי געריררט, קוקט מיט האַלב פאַרמאַכטע אויגן, אוי... מריקענדיק צו מיר שטיל פון דער ברוסט: המ־מ־ם! ס'איז דערינען געלעגן ...ווינס, וואָס גאָר נישט פאַר דעם מ...טשנס לשון. איך הא... עס אָבער גוט געפילט, עס האָט אויסגעדריקט אַ פראַגע: ...ואו ביסטו פלוצים אַהינגעקומען? און צוגלייך טאַקע אַ באַדויערן: המ־מ־ם, וואָס פאַר אַ פּנים, נעבעך, דו האָסט!

ו.

בלייבן ביי דער אָרימער מאַמע, אַ וויסטע אלמנה מיט יתומים, איז געווען ...ן אוממעגליך.

— איך געזעגן מיך מיט מײַנע אַלע ליבסטע, זאָג איך זײַ געזונט די שײנע פעלדער, די גרינע װעלדער, װאו איך האָב געשפּאַצירט, איך לאָז מיך אַװעק צופוס װײַטער צו גײן, אין דער ישיבה.

אַ ביטער יאָר, נישט פאַר יידישע קינדער געדאַכט, האָב איך געהאַט דאָס מאָל אין דער ישיבה, פיל ערגער נאָך װי פריער. אַ יאָר אָן „טעג“, — עס האָט מיר געפעלט טעג צום עסן, און איך האָב געליטן הונגער. אַ גליק פאַר מיר, װאָס פיל אַנדערע פון די אָרימע בחורים האָבן אויך געדאַרט, געהונגערט — איז עס פאַר מיר געװען כאָטש אַ האַלבע טרייסט.

נאָך אַ לאַנגער צײַט שטילשװײַגן שרײַבט מיר די מאַמע:

„מזל-טוב דיר, זונעניו, מזל-טוב אויך מיר מיט מײַן בהמה! עס האָט זיך געקעלבט דײַן קעלבל, איז געװאָרן אויף קעז און אויף פּוטער אַ בהמה! אין שטוב איז דאָ מילכיקס, אַ ביסל צום פאַרקױפן און פאַר זיך אויך אַביסל. װי דער-לעב איך שוין אויך פון דיר אין גיכן נחת, הלואי אמן, רבונו של עולם! זעהר אַ גוטע בהמה. נאָר װאָס דען? איך האָב פון איר צרות. זי לאָזט זיך נישט מעלקן, װאַרפט זיך, שרײַט, בענקט, גײט פּשוט אויס נאָכן קעלבל. האָסטו גע-הערט, אַ בהמה זאָל נישט קאָנען פאַרגעסן דאָס קעלבל! עפּעס טאַקע נאָר װי אַ מאַמע אַ קינד להבדיל. משוגע איז זי טאַקע נאָך קעלבלװײַז געװען, געטריגט האָסט דו אײנער טאַקע צו איר. גוט אויסגעלערנט האָסטו זי. האָסט געמעגט װײניקער לערנען זי און לערנען בעסער אַלײן. לערן, זונע-ניו, לערן, װעסט אויס דיר, אם ירצה השם, װערן אַ לײַט. אַ קעלבעלע איז דאָס געװען זעהר אַ גערעטנס, טאַקע גאָר

און אנטיק. דער קצב האָט מיר דערפון געגעבן א גוטן מקח, פונם געלט שיק איך דיר א פּאָר גילדן. נאַ, ווייס. האָב אויך הנאה פון דיין מי אַמאָל מיט דיין קעלבל! איר ביידע זיינט דאָך ווי אַנדערע צוויי. ווייטער שרייב איך דיר, אַז..".

נאָר גענוג! וואָס ווייטער זי שרייבט האָב איך שוין ניט געלייענט. עס ווערט מיר פינצטער אין די אויגן, פאַר-דרייט זיך מיר דער קאָפּ, פע, נישט גוט, אַזוי, אַז מע האָט געמוזט אָפּגיסן מיך מיט א גאַנצן עמער וואַסער.

מיינע חברים שטייען צו מיר צו, פרעגן:

— וואָס איז פאַרט די מעשה? איז עמיצער פון די היימישע, חס־ושלום, קראַנק, אָדער, — די שעה זאָל נישט זיין, אפשר גאָר געשטאָרבן?

און איך שווייג, האַלטנדיק זיך ביים האַרצן. גיי דער-צייל, נאָר אויף לייטיש געלעכטער, יענעם א מעשה מיט א קעלבל! אַז דאָס איז מיר נישט גוט פאַר רחמנות אויף א בהמה, מיט וועלכער מיר איז באַשערט געווען, צום ערשטן מאָל אין אונזערע ביידנס יונגע יאָרן, אָנצוקוקן גאָטס וועלט מיט אירע פעלדער די שיינע און צו פאַרברענגען דאָרט ביידע א שטיק צייט, די טייערסטע אין לעבן; אַז דאָס טריפט מיר דאָס בלוט פאַר רחמנות אויף א בהמה, א מאַמע, אַן ערשטלינג, וואָס בענקט נאָך איר קינד, נאָך איר געקוילעט קינד, נעבעך!...

גענוג, איבערגענוג איז פאַר מיר געווען דער מאַמעס עטליכע ווערטער, אַז איך זאָל ווערן צעקאָכט, צערייצט, אַז די פאַנטאַזיע זאָל אַרבעטן מעשים, מיך נישט לאָזן רוען די נעכט.

קוים וואָס זיך געלייגט—אַ־האַ, ברוך הבא! הויבט זיך אָן די שפּיל. עס טרעט אַרויס אויף דער סצענע דאָס

אלטע קעלבל, שוין אַ מאַר־ מיט דעם קינד—אַ קעלבעלע
אַ בריליאַנט. עס טשעפּעט יך דאָס קעלבעלע, זויגט די
ברוסט, אונטערשלאָגנדיק צו ווייל דעם אייטער, דרייענדיק

דערביי מיט דעם ווײדעלע. די מאַמע איז גאָר איבער־
גליקליך, זי בויגט אויס דעם קאָפּ צום קינד, לעקט עס,

לעקט, שטיל אונטערמריקענדיק פאַר גרויס ליבשאַפט... עס פינקלט, שימערט אַרום און אַרום, אַ ליבליכע וואַרימקייט צעגיסט זיך אין די אַלע גלידער און אויפן האַרצן פילט זיך עפּעס אַזוי גרינג, אַזוי גוט... באַלד טאַקע טוט זיך עפּעס ווי אַ דריי. עס טונקלט אין די אויגן, אויס גע־שטאַלטן, אויס קאָלירן, אויס אַלצדינק—גאָרנישט!...

איך וואַרף מיך, איך קער מיך אום אויף דער אַנדער זייט, קלינג־קלינג, ווי מיט אַ גלעקעלע אין די אויערן —העע־העע, ווידער די שפּיל!

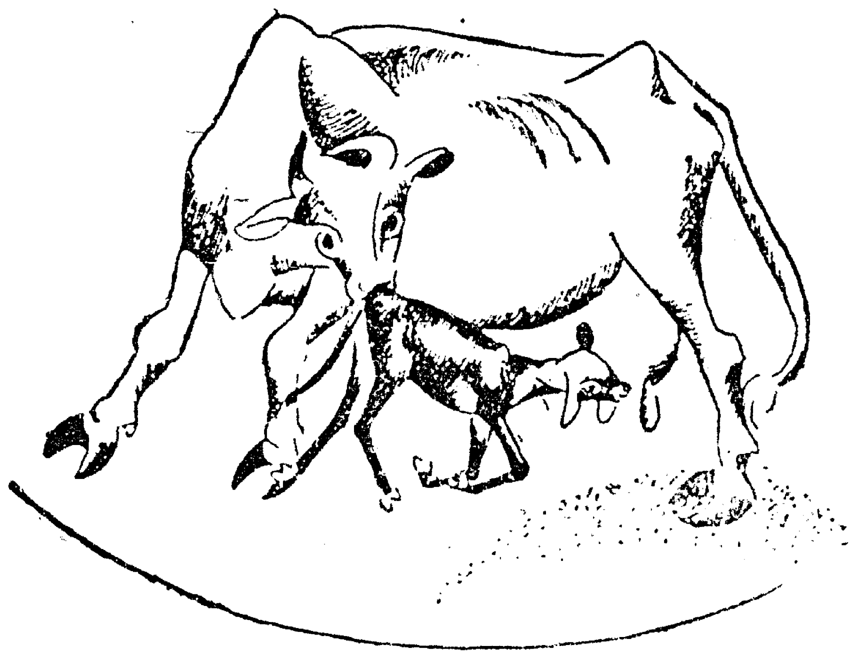
אַ סצענע אַ טרויעריקע. עס רייסט זיך דאָס יונגע קעל־בעלע, רייסט זיך דעם קצב פון די הענט אַרויס, עס לויפט מיט אַ ביטער געשריי, און דער קצב נאָך אים. פילנדיק זיין מלאך־המות און שטאַרק וועלנדיק לעבן, לויפט עס אויסער זיך, נעבעך, פאַר שרעק, באַהאַלט זיך עמיצן דאָרט צווישן די פאַלעס, קייכט, מעקעט, ווי עס בעט רחמים: ראַטעוועט! דער קצב כאַפּט דאָס שוואַך קעלבעלע, בינדט עס אויף אַלע פיר. עס צאַפּלט, שרייט: מע־מע — מאַמע הייסט עס — נאָר אומזיסט! די מאַמע איז אויפן פעלד, הערט נישט דאָס בי־טער געשריי פון איר ליב קינד, הערט נישט דעם קינדס געזעגענען זיך מיט איר פאַרן טויט...

רויט־בלוי, אַ פאַרבלענדזעניש, אויסמישעניש אַרום און אַרום. איך טאַפּ מיך, וויש מיך — דאַכט זיך בלוט, שפּריצע־לעך בלוט...

עס באַשלאָגט מיך אַ שווייס!...

און מיין קערפּער ווערט אַ צעשטערטע, אַ צעבראָכענע כלי... צווישן ווירקליכקייט און חלומות נישטאָ קיין אונ־טערשייד. ס'איז אַ דרייעניש, אַ פּלאָנטעריש...

עס וואַ־פן זיך אין מיר אַלע מיינע גלידער. עס זידט,
קאָכט, רוישט אַרום מיר, עפּעס אַ גאַנצע איבערקערעניש.
אַי דער קאָפּ, עס שפּאַלט זיך מיר דער קאָפּ!

צענטראלער ביכער־לאגער
„קולטור־ליגע“
ווארשע, ליטשגע 40, וו. 11.